

Dobro obiskan
*Evropski trienale
male plastike* v
Galeriji Murska
Sobota

- stran 4 -

Shunga
Erotika v japon-
ski umetnosti v
Galeriji-Muzeju
Lendava

- stran 6 -

Delavnice v
Pokrajinskem
muzeju Murska
Sobota

- stran 7 -

Pokrajinski muzej Murska Sobota se je v času svoje ustanovitve imenoval Pokrajinski muzej za Pomurje. Kako je ime pokrajine izgignilo iz imena muzeja ostaja do danes misterij preteklosti. Kljub temu je svoje poslanstvo oblikoval na zbiranju, raziskovanju, varovanju in predstavljanju premične in nematerialne dediščine celotnega območja, tako je oblikoval svojo arheološko, etnološko, kulturno-zgodovinsko in umetnostno zbirko, tako deluje in tako namerava delovati tudi v prihodnje. Kot edini kompleksni muzej v Pomurju, ki pokriva vsa primarna področja muzejskega dela, ima največjo specialno knjižnico v pokrajini, restavratorsko delavnico, raziskovalno in publicistično dejavnost ter ponuja poleg razstav tudi vrsto programov za otroke in odrasle, je bil vedno nosilec različnih pobud povezovanja pomurskih muzejev in muzejskih zbirk. Pobude so bile velikokrat ob vrsti drugih osebnih, lokalnih, finančnih, narodnih... interesov preslišane. Pomurski muzeji, kot organizacijski sistem ali pomurska muzejska mreža, kot način formalnega delovanja, sta koncepta, ki verjetno nikoli ne bosta uresničena, je pa zato uresničljivo dvoje. Vrnitev imena pokrajine, ki označuje geografsko območje delovanja muzeja in izvora njegovih zbirk v ime muzeja in neformalno povezovanje pomurskih muzejev in muzejskih zbirk, zaradi vrste skupnih interesov in potreb, ki se kažejo kot eksistencialne za ohranitev že uveljavljenega nivoja muzejske službe in doseganja novih ciljev, ki jih je veliko. Med njimi: izjemna zbirka pomurske arheologije in zbirka pomurske likovne umetnosti v stalni muzejski razstavi, javno dostopne in profesionalno urejene lokalne muzejske zbirke, ki na različne načine pripovedujejo zgodbo te pokrajine, zagotavljanje celovitega in primerne varstva dediščini, ki si to zasluži enako kot si ljudje zaslužimo, da se ohranja spomin na vse kar nas dela tako enkratne. Jezik, delo, izjemna ustvarjalnost, znanstveni in tehnični dosežki, umetnost, šport, različne oblike družabnosti in političnega izražanja, vse kar lahko povežemo v vedenje o načinu življenja, od dni ko so se tukaj naselili naši predniki do danes. Pokrajinski muzej Murska Sobota z izdajo prvega pomurskega muzejskega časopisa sledi tem ciljem tudi tako da v njem povezuje strokovne kolege iz vseh treh pomurskih muzejskih inštitucij v skupnem interesu narediti naše delo in muzeje kar najbolj dostopne javnosti. Pomurske muzejske novine so že s svojo prvo številko naš skupni časopis.

Metka Fujs,
direktorica Pokrajinskega muzeja Murska Sobota

Vsebina

- 4 Dobro obiskan Evropski triennale male plastike v Galeriji Murska Sobota
- 5 V Pokrajinskem muzeju Murska Sobota smo zbirali spodnje perilo in predmete za osebno higieno za razstavo z naslovom Čist moraš s tega sveta
- 6 Shunga - Erotika v japonski umetnosti
- 7 Delavnice v Pokrajinskem muzeju Murska Sobota

Moderni muzeji in galerije namenjajo vedno več časa in sredstev oglaševanju, prav tako pa tudi zaposlujejo na področju marketinga nov kader. Svojo dejavnost promovirajo preko spleta z rednim osveževanjem podatkov na svojih spletnih straneh, digitalnimi zbirkami in tudi naročniškimi vsebinami, veliko inštitucij ima svoje profile na Facebooku, Twitterju, Flickru ali celo Youtubu. Pomurski muzeji in galerije spadamo med manjše in si velikopoteznih oglaševalskih projektov ne moremo privoščiti, si pa po svojih najboljših močeh prizadevamo promovirati našo dejavnost. S sodelavci se nam je utrnila ideja, da bi oglaševali dogodke v pomurskih muzejskih inštitucijah z izdajanjem tega kratkega brezplačnega informatorja, ki ga bomo distribuirali po naši pokrajini. Zdi se mi, da veliko ljudi ne spremlja dogajanja na spletu in ima raje »klasičen« način informiranja, seveda pa bo ta časopis dostopen tudi preko spleta na naših spletnih straneh.

V muzejih in galerijah, verjeli ali ne, tudi v naših pomurskih, se veliko dogaja, poleg stalnih razstav, se izvajajo raznorazne delavnice za vse generacije, vsako leto pa se zvrsti tudi kar nekaj občasnih lastnih in gostujočih razstav vrednih ogleda ter drugih dogodkov.

Pomurske muzejske novine bomo izdajali dvakrat letno, druga številka bo predvidoma izšla v drugi polovici leta. V njih bomo predstavili kratke prispevke različnih avtorjev in seveda aktualne dogodke ter napovedali prihajajoče dejavnosti pomurskih muzejev in galerij. Dobrodošli pa ste tudi vsi, ki imate doma kakšen zanimiv predmet ali svojo zbirko, da se nam pridružite in s svojim prispevkom popestrite naše novine.

Pričakujemo vas pri nas!

Samo Sankovič,
kustos, Pokrajinski muzej Murska Sobota

POMURSKE MUZEJSKE NOVINE

ISSN 2232-3732

Izdajatelj: Pokrajinski muzej Murska Sobota

Za izdajatelja: Metka Fujs

Urednik: Samo Sankovič

Strokovna pomoč: Tamara Andrejek

Kontakt: samo.sankovic@guest.arnes.si

---

8 Naključja – nova bienalna razstava v Galeriji Murska Sobota & Predstavitev izobraževalnega programa: Zgodbe iz galerijskega depoja

9 Muzeji in spomin

10 Muzej in galerija na lendavskem gradu

11 Zapuščina lončarja Štefana Gomboca

12 Arheologija iz zraka

13 Arheološka izkopavanja na lendavskem gradu

Pokrajinski muzej Murska Sobota

Trubarjev drevored 4 (soboški grad)
9000 Murska Sobota
Tel. št.: 02/527 17 06
Faks: 02/521 11 55
www.pok-muzej-ms.si; pok-muzej-ms@guest.arnes.si;
info@pok-muzej-ms.si (najava vodenih ogledov in skupin)

Odpiralni čas:

torek – petek: 9.00 – 17.00, sobota, nedelja: 9.00 – 13.00

ponedeljek: zaprto

prazniki (po muzejskem koledarju)

Vstopnina:

Odrasli: 3,00 €, skupina (nad 10): 2,50 €

Mladina: 2,00 €, skupina (nad 10): 1,50 €

Nedelja: 1,50 € (poenotena cena za vse obiskovalce)

Brezplačno: imetniki kartic ICOM, PRESS, AICA, SMD, invalidi in njihovi spremljevalci, brezposelni

GALE RIJA
MURSKA SOBOTA

Galerija Murska Sobota

Kocljeva 7
9000 Murska Sobota
Tel. št.: 02/522 38 34
www.galerija-ms.si; info.galerijams@siol.net

Odpiralni čas:

torek - petek: 10.00 – 18.00, sobota: 9.00 – 12.00

ob ponedeljkih, nedeljah in praznikih zaprto

Vstopnina:

Posameznik (vse starostne skupine): 3,00 €

Član skupine (3 ali več): 2,00 €

Brezplačno: imetniki kartic ICOM, PRESS, AICA, SMD, invalidi in njihovi spremljevalci, brezposelni

GALERIJA-MUZEJ LENDAVA GALÉRIA-MÚZEUM LENDVA

Galerija-Muzej Lendava/Galéria-Múzeum Lendva

Banffyjev trg – Bánffy tér 1. (lendavski grad)
9220 Lendava – Lendva
tel: 02/578 92 60
www.gml.si; info@gml.si

Poletni odpiralni čas:

ponedeljek – petek: 8.00 – 17.00

sobota, nedelja, prazniki: 10.00 – 14.00

Vstopnina:

Odrasli: 4€

Otroci, dijaki, študenti: 1€

Brezplačno: imetniki kartic ICOM, PRESS, AICA, SMD, invalidi in njihovi spremljevalci, brezposelni, študenti umetniških smeri, otroci (mlajši od 7 let)

Dobro obiskan Evropski triennale male plastike v Galeriji Murska Sobota

Letošnji Evropski triennale male plastike je predstavil dela več kot 60 evropskih oblikovalcev in umetnikov, združenih pod temo Deljene identitete: objekti na meji med umetnostjo in dizajnom. Dela je izbrala tokratna kustosinja trienala, Francozinja Kattia Baudin, ki se v svojem dolgoletnem delu tudi sicer giblje med obema omenjenima področjema – umetnostjo in dizajnom.

Nedvomno največ pozornosti sta med razstavljenimi deli požela deli Marcela Duchampa in Kazimirja Maleviča, ki sta služita kot referenčni točki, saj omenjena umetnika predstavljata ključni preobrat v razvoju moderne umetnosti. Marcel Duchamp je kot utemeljitelj readymade-a povzročil pravo revolucijo, ko je pisoarju – objektu množične potrošnje, odvzel uporabno vrednost in ga razstavil v galeriji. Nasprotno pa je Kazimir

Malevič, glavni predstavnik suprematizma, umetniške objekte spremenil v predmete množične potrošnje.

Razstava je privabila številne obiskovalce, tako iz Pomurja kot tudi iz drugih koncev Slovenije, presežek pa so bili v njej prepoznali tudi lokalni in državni mediji. Še posebej dobro so bila obiskana brezplačna javna strokovna vodstva po trienalu, ki so obiskovalcem ponujala poglobljen ogled in razmislek ob razstavljenih eksponatih, in tudi širše, saj se v Galeriji Murska Sobota trudimo, da k razstavljenim delom ne pristopamo strogo umetnostno-zgodovinsko, temveč skušamo zajeti širše kulturno okolje, v katerem so umetniška oz. oblikovalska dela nastala, pa tudi, kako jih doživljamo danes.

Irma Brodnjak

V Pokrajinskem muzeju Murska Sobota smo zbirali spodnje perilo in predmete za osebno higieno za razstavo z naslovom Čist moraš s tega sveta

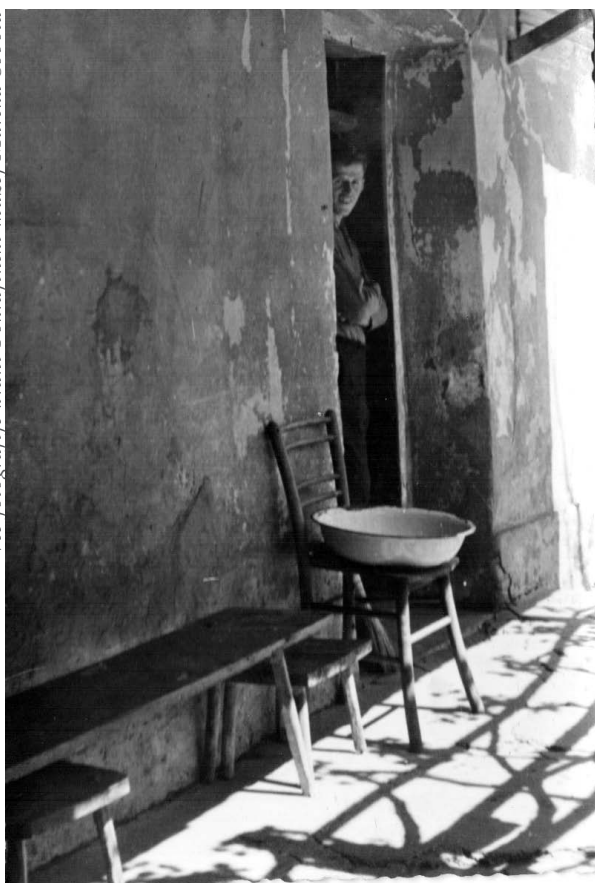
V Pokrajinskem muzeju Murska Sobota pripravljamo v juniju 2011 razstavo o spodnjem perilu, osebni higieni in s tem povezanim lepotnim idealom ženske in moškega. V zbirki hranimo kose spodnjega perila, vendar si želimo, da bi bilo tega v naši zbirki še več, predvsem pa seveda na razstavi. Zato smo vas povabili, da v muzej prinesete kose spodnjega ženskega, moškega in otroškega perila iz prve polovice 20. stoletja. Zbirali smo perilo (spodnje hlače in majice, kombineže, modrce, steznike, vložke, spalne srajce, pižame...), ki je bilo narejeno in so ga nosile prebivalke in prebivalci Pomurja v

letih med 1900 in 1970. Še bolj pa smo bili veseli kakšnega še starejšega kosa. Prav tako smo zbirali predmete v zvezi z osebno higieno in lepotnim idealom (predmeti za umivanje, čiščenje, okrasni osebni predmeti...), ter tudi fotografije v zvezi s tem (sušenje spodnjega perila, pri frizerju, pri brivcu, umivanje, kopanje, javna kopališča, pranje perila...).

Predmete smo zbirali do 2. aprila, otvoritev razstave pa bo 18. junija 2011.

Jelka Pšajd

Vse fotografije hrani Pokrajinski muzej Murska Sobota

Shunga – Erotika v japonski umetnosti

(Od 15. aprila do 3. julija 2011 na lendavskem gradu)

Galerija-Muzej Lendava je pripravil veliko tematsko razstavo z naslovom Shunga – Erotika v japonski umetnosti, ki bo na ogled od 15. aprila do 3. julija 2011 v galerijskih prostorih lendavskega gradu. Japonska beseda »shunga« prevedeno pomeni »pomladna slika«. V japonski umetnosti je pomlad simbol ljubezni in spolnosti. Strokovnjaki po svetu »shungo« poznajo kot japonske erotične slike, grafike in ilustracije. Umetnost shunge je trenutno eno najbolj priljubljenih področij raziskav japonske umetnosti predvsem zato, ker je bila dolgo časa prepovedana.

Na splošno so shunge umetnine v obliki grafike (lesorezi), ki so najpogosteje sestavljene iz 12 listov in so vezane v zvezek (enpon), redkejšje in zgodnejše so slikarije v roli - navadno iz 12 erotičnih prizorov (kakemono) in ilustracije. Priljubljenost lesorezov in

množično širjenje le tega je omogočila tehnika tiskanja ukiyoe. Zanimivo je, da so odtisi bili dražji kot unikatne in ročno izdelane slikarije v roli. Začetki shunge segajo v 14.-15. stoletje. Nekateri strokovnjaki menijo, da so se razvile iz risb v kitajskih medicinskih priročnikih. Na Japonskem umetnost shunge sega v 16. stoletje. Na slikarijah v rolah so prikazane erotične zgodbe, igre in afere cesarskega dvora in samostanskih menihov. V 17. stoletju se zgodi razcvet v umetnosti shunge, v 18. in 19. stoletju pa z razvojem tiskarske tehnike (ukiyo) doseže svoj vrhunec. Shunga je bila dolgo časa prepovedana umetnost. Prvič jo je prepovedal šogunat Tokugawa leta 1661. Od leta 1722 je bilo za vse novo izdane knjige (vključno s knjigami shunga) potrebno predhodno dovoljenje japonskih šogunatov. Od takrat naprej shunga postane ilegalna umetnost in se potuhne v podzemlje. Ta prepoved pa ni pomenila ovire

za njen obstoj, proizvodnja in prodaja shunge je celo vzcvetela. Z začetkom obdobja Meiji (1868-1912) je prišlo do odprtja mej in s tem posledično do svobodnega trgovanja. V tem času se je pojavila foto tehnologija, tako je bilo enostavno in ceneje narediti različne kopije. To je privedlo do upada proizvodnje shunge s tehniko ukiyoe. Shunge so izdelovali v treh velikih ukiyoe delavnicah: v Edu (danes Tokio), Kyotu in Osaki.

Na razstavi v Lendavi je širšemu občinstvu, prvič v tem delu Evrope, predstavljena umetnost shunge v različnih oblikah - lesorezi, risbe, slikarije na rolah, lesene matrice (in še kaj) eminentnih avtorjev kot so: Utamaro, Eisen, Eizan, Suncho, Kunisada, Kuniyoshi in drugi.

Dubravko Baumgartner

Delavnice v Pokrajinskem muzeju Murska Sobota

Počitniške in praznične delavnice v Pokrajinskem muzeju v Murski Soboti so v zadnjih dveh letih popestrile dogajanje v našem mestu. S hčerko Aljo, ki se je letos začela srečevati z zgodovino tudi v šoli, jih z veseljem obiskujeva.

Številni otroci pa tudi odrasli z zanimanjem spremljamo dogajanja v muzejskih delavnicah. Spoznali smo, kako se naredijo preproste igrače, ki so bile aktualne v naših domovih pred desetletji. Srečali smo se tudi z že pozabljenimi imeni teh igrač kot so bobike, repetance, brnkevce, raglje, leteče vuge..., saj so njihova imena zbledela v naših vsakodnevnih obveznostih, prav tako pa tudi zamirajo ideje o tem, da bi si igračo izdelali sami. Naši otroci so v okviru muzejskih delavnic na novo odkrili hodulje pa tudi številne igre naših dedkov in babic, ki so z desetletji in z drugačnim načinom življenja odšle v pozabo. Kulturna dediščina je tako na novo postala aktualna. Srečali smo se

tudi z indašnjimi muštrami, ki smo si jih s ponosom in z veseljem natisnili na naše majice. Še posebej želiva pohvaliti samo idejo, da smo na ta način proslavili praznik priključitve Prekmurja k matični domovini. V tednu otroka smo si izdelali škatlico za šolske potrebščine in brnkevce, v adventnem času pa smo izdelali adventne venčke, ki smo jih v predbožičnem času dopolnili še s številnimi božičnimi dekoracijami. Izdelali smo okraske iz jelke, okrasili orehe, izdelali zvezde in motive za jaslice. Na tej delavnici nas je obiskal tudi Božiček, ki je mrzlemu sobotnemu popoldnevu vdihnil čar prijetne topline in prazničnega pričakovanja. Razveselili smo se ga vsi, od tistih najmlajših pa tudi tistih, ki to več nismo, saj smo vsi nekje globoko v sebi še vedno otroci, ki imamo radi presenečenja.

Delavnice v muzeju so nama z Aljo popestrile številne dneve in naju obogatile z novimi izkušnjami. Z muzejskih delavnic se vedno znova vračava polni novih doživetij in z zavestjo, da sva storili nekaj k ohranjanju naše kulturne dediščine. Z navdušenjem se jih bova udeleževali tudi v prihodnje, saj je vzdušje v muzeju med prijetnimi in ustvarjalnimi ljudmi čudovito. Prisrčna hvala kustosinji – pedagoginji Tamari za čudovite ideje, ki jih s svojim delom vnaša med mlade pa tudi starejše obiskovalce muzejskih delavnic. Še veliko ustvarjalnih trenutkov njej in vsem, ki se že srečujemo ali pa se še bomo v muzejskih delavnicah.

Alja in Bernarda Roudi

Nekaj utrinkov z delavnic (Foto: PMMS)

Naključja – nova bienalna razstava v Galeriji Murska Sobota

& Predstavitev izobraževalnega programa: Zgodbe iz galerijskega depoja

Galerija Murska Sobota je v letu 2010 prvikrat predstavila pestro in raznoliko razstavo pod skupnim naslovom Naključja. Ogledati si je bilo mogoče slike, grafike, risbe, akvarele, ilustracije in skulpture, predvsem pa tista umetniška dela 16 priznanih slovenskih likovnih umetnikov, ki so javnosti nekoliko manj znana ali so bila na ogled prvič. Poimenovanje razstave je več kot nazorno, saj gre za vsebinsko povsem naključno predstavitev skupine umetnikov, ki še dotlej nikoli niso razstavljali skupaj. Naključja bodo v Galeriji Murska Sobota v letu 2012 tradicionalno zasnovan galerijski dogodek, bienalna predstavitev in pregled slovenske likovne umetnosti, katere glavni namen je ohraniti kvaliteto razstavljenih del.

Tatjana Vuković

VGaleriji Murska Sobota v letošnjem letu napovedujemo cikel izobraževalnega programa za odrasle z naslovom Zgodbe iz galerijskega depoja. S serijo štirih študijskih predstavitev letno bomo skušali na kratko predstaviti izbrana likovna dela domačih avtorjev, ki jih hranimo v stalni zbirki galerije. S predstavitvijo Zgodb iz galerijskega depoja bodo ljubitelji umetnosti dobili možnost na neposreden način spoznati likovna dela pomurskih slikarjev, njihovo vsebino in umetniški izraz, hkrati pa bomo obiskovalcem ponudili vpogled v galerijsko zbirko premične kulturne dediščine.

Tatjana Vuković

Muzeji in spomin

Besedi sta tako povezani, da bi lahko bili ena. Muzeja ni brez spomina in spomin je muzej. Tokrat pa je to tudi naslov nosilne teme, ki ji mednarodna muzejska organizacija ICOM v letu 2011 posveča svojo pozornost. Osrednjo temo vpelje vsako leto 18. maj, mednarodni dan muzejev, in nadaljuje skozi vse leto po vsem svetu s kopico muzejskih dogodkov.

Povezanost teme Muzeji in spomin z nastankom muzejev in njihovih zbirk vabi, da opozorim na stalne razstave Pokrajinskega muzeja Murska Sobota, na katerih lahko obiskovalci kadarkoli ujamejo del spomina

pripraviti razstavo, z njo ponudi možnost obiskovalcem, da iščejo in tudi najdejo spomin ter jim daje trajno navezavo na bivanje v nekem kulturnem prostoru in v časih, skozi katere so se sprehodile generacije njihovih prednikov. Občasna muzejska razstava povzroči trenutni učinek obujanja spomina in morebiti sproži neke nove akcije zbiranja, zapisovanja, tudi razumevanja predmetov in dogodkov. Stalna muzejska razstava pa za daljši čas ponuja možnost spoznavanja in absorbiranja informacij in s tem tudi odkrivanja ali ponovnega odkrivanja spomina v povezavi s skupnostjo in identiteto.

drugače oblikovanih informacij. Vendar razstava tem, kakor tudi vsem novim obiskovalcem, ponuja strnjeni kronološki pregled skozi zgodovino Prekmurja, ki je takšna kot je in se z novimi spoznanji in raziskavami, tudi novimi predmeti v muzejski zbirki, le neznatno spreminja. Z združitvijo zbirke Pokrajinskega muzeja Murska Sobota in zasebne zbirke dr. Nikolaja Szepessyja se je v beltinskem gradu pričela oblikovati stalna muzejska zbirka Zgodovina zdravstva v Pomurju. Od širše zastavljenega projekta si obiskovalci kot stalno razstavo lahko ogledajo lekarniško zbirko, na kateri je razstavljena oprema nekdanjih lekarn v Murski Soboti in Beltincih in rekonstruirano trahomsko ambulanto. Tudi stalna likovna zbirka, ki je na ogled v Špitalu v Gornji Radgoni, je le del širše zasnovane stalne muzejske razstave Radgonski mostovi, ki ji bodo v celoti namenjeni prenovljeni prostori tega izjemnega objekta gotsko-renesančne profane arhitekture. Na ogled so umetnine iz 18. in 19. stoletja, ki smo jih muzealci prevzeli v razpadajočem stanju ter jim v dolgotrajnem procesu restavriranja in umeščanja v kulturni-zgodovinski okvir namenili novo podobo in mesto.

Metka Fujs

Del stalne razstave Pokrajinskega muzeja Murska Sobota (Foto: PMMS)

Lekarna na stalni razstavi v beltinskem gradu (Foto: PMMS)

pokrajine in del lastnega spomina. Predmeti v muzejskih zbirkah nam pripovedujejo zgodbe in nas temeljno povezujejo s spominom skupnosti v kateri živimo. Ostanki našega bivanja, predmeti naravne in kulturne dediščine, imajo vsi neko zgodbo, ki jo govorijo in za katero se skriva nek osebni ali kolektivni spomin. Ko se muzej odloči

Mnogi obiskovalci Pokrajinskega muzeja Murska Sobota so v zadnjih 14 letih večkrat obiskali stalno muzejsko razstavo v soboškem gradu. Enim se zdi, da lahko na njej vedno znova odkrijejo nekaj novega, ene navdušuje s svojo enostavnostjo in še vedno sodobno izraznostjo, drugim se zdi, da so že vse videli in si želijo novih in medijsko

Muzej in galerija na lendavskem gradu

Lendavski grad je prvič omenjen v listinah iz leta 1192, današnjo podobo pa je dobil v 18. stoletju. V prostorih lendavskega gradu od leta 1973 domuje ustanova Galerija-Muzej Lendava, ki zbira, hrani, preučuje in promovira kulturno dediščino občine Lendava ter pomurskih Madžarov. V lendavskem gradu so na ogled stalna arheološka, zgodovinska in etnološka razstava, spominski sobi lendavskega kiparja Györgya Zale in grafika Štefana Galiča ter podstrešna galerija s kiparskimi umetninami iz bronu, nastalih na mednarodnih likovnih kolonijah.

Arheološka razstava Oloris je dobila ime po ledinskem imenu pri naselju Dolnji Lakoš-Alsólakos. Med najdbami iz pozne bronaste dobe (13. st. pr.n.št.) je največ lončenine, med katero je nekaj tudi ornamentirane. Najdeni so tudi sledovi stavb in vodnjak, predmetov iz bronu pa ni veliko.

Stalna zgodovinska razstava »Grad na preži« pripoveduje zgodbo gradov, ki so bili braniki Evrope pred turškimi napadi. Tvorili so obrambno črto na zahodnem ozemlju Madžarske Kraljevine, katere del je bil tudi lendavski grad.

Etnološka razstava (Foto: MGL)

Ljudska kultura tekstila pokrajine Hetiš (Hetés) je do danes živ in arhaičen otok v

srednjeevropskem kulturnem prostoru. Razstava prikazuje del kulturne dediščine pomurskih Madžarov in opozarja na izredne etnološke vrednote.

Spominska soba Györgya Zale (Foto: MGL)

Najznamenitejši madžarski kipar György Zala se je rodil v Lendavi leta 1858. V kiparskih stvaritvah je utelesil mnoge junaške in tragične trenutke ter osebnosti madžarske zgodovine. Njegovo najbolj znano delo je nedvomno Milenijski spomenik na Trgu herojev v Budimpešti. Del njegovih stvaritev je na ogled v spominski sobi na lendavskem gradu.

Razstava Meščanstvo, tiskarstvo in dežnikarstvo Lendave (Foto: MGL)

Akademski slikar in grafik Štefan Galič (1944-1997) je bil eden redkih umetnikov, ki so se ukvarjali z najstarejšo grafično tehniko, z lesorezom. V sklopu spominske sobe je na ogled tudi umetnikova zbirka metuljev iz celega sveta.

V muzejski depandansi na Glavni ulici 52 v Lendavi je na ogled stalna razstava z naslovom Meščanstvo, tiskarstvo in dežnikarstvo Lendave. V prvem prostoru je predstavljen razvoj meščanstva Lendave, v drugem je prikazana zgodovina lendavskega tiskarstva, katerega začetek seže v leto 1573, ko je bila tu natisnjena prva knjiga na ozemlju današnje Slovenije, v tretjem prostoru pa je na ogled zgodovina lendavskega dežnikarstva. Lendavska dežnikarna je bila ustanovljena leta 1904 in je bila prva na ozemlju Avstro-Ogrske monarhije. Delovala je vse do leta 2001.

Zoltan Kepe

Zapuščina lončarja Štefana Gomboca

Lončar Štefan Gomboc (1932–2010) iz Tešanovec se je lončarjenja učil pri Karlu Palatinu v Pečarovcih in si pridobil skozi učno dobo dveh let naziv kvalificiranega delavca lončarske stroke leta 1949. Leta 2002 je bil zaradi bolezni izbrisan iz vpisnika podjetnikov oziroma opravljanja svoje dejavnosti izdelovanja lončenih izdelkov.

Svojo dejavnost je opravljal 53 let. Na svojem domu v Tešanovcih 51 je imel delavnico. Tu si je pripravljaval ilovico, žgal izdelke v kopasti peči v pokritem gospodarskem objektu, v katerem je izdelke tudi sušil. Izdeloval je različne uporabne in dekorativne izdelke. Veliko je delal po naročilu za trgovsko podjetje Dom iz Ljubljane (in posameznike iz cele Slovenije).

Po njegovi smrti so orodja, pripomočki, nedokončani in končni izdelki ostali v hiši. V lanskem letu nas je poklicala njegova hčerka Sonja in predlagala, da bi vse podarila Pokrajinskemu muzeju Murska Sobota. Tako smo s sodelavci 16. decembra 2010 odpeljali celotno delavnico v muzejski depo: lončarsko vreteno, lončarska manjša orodja in pripomočke, stroj za mletje glin, orodje za mletje glazure, nedokončane izdelke (različne lonce, pekače, krožnike, hranilnike...), končne izdelke (črno žgane pütre in vaze, glazirane vaze, krožnike, vrče, lonce...),

pisno gradivo (račune, fotografije, priznanja, računske knjige, osebne dokumente, obrtne dokumente, naročila...), izvesno tablo.

Delavnica je dragoceno darilo za muzej in regijo iz več razlogov. Eden je zagotovo ta, da je bilo Prekmurje znano po lončarjih in njihovih izdelkih v širšem slovenskem prostoru. Zato je celotna delavnica odlična dopolnitev k raziskovanju in vedenju o tej dejavnosti v Prekmurju, tudi zaradi tega, ker ne gre samo za posamezne kose iz delavnice, ampak za celoto. Takšni primeri so redki. S podarjeno delavnico bomo lahko natančneje interpretirali našo preteklost in dogajanja v njej.

Darovalka je naredila veliko delo, nas v muzeju pa delo še čaka. Potrebno je konservirati predmete, jih inventarizirati, primerno deponirati in ob primernem trenutku razstaviti in interpretirati.

Zahvaljujemo se Sonji Kosednar, da je prepoznala muzej kot institucijo, ki je poklicana, da lokalno dediščino ohranja in varuje za zanamce. Kot kustodinja etnologinja pa lahko na koncu zapišem, da takšnih dragocenih darov ni veliko in da gre v tem primeru za izjemno (kulturno) dejanje.

Jelka Pšajd

Selitev delavnice (Foto: Fototeka PMMS).

Notranjost delavnice pred selitvijo (Foto: Fototeka PMMS).

Arheologija iz zraka

V Prekmurju že več kot deset let poteka sistematično arheološko rekognosciranje pokrajine iz zraka, prav z aerofotografijo pa je bilo odkritih in dokumentiranih veliko novih arheoloških najdišč.

Sledovi arheoloških poselitev se iz zraka pogosto zarisujejo na posevkih kot posebni vegetacijski znaki v dobro prepoznavni obliki krogov, kvadratov in ravnih ter ukrivljenih črt. Pogoste strukture na prekmurskih poljih so zelo dolgi, ravni in ukrivljeni jarki z enim, dvema ali več paralelnimi jarki, ki se lahko tudi križajo. Razlagamo si jih kot ceste ali poti. Kot vegetacijski znak so znane tudi nepovezane okrogle lise, ki po vsej verjetnosti predstavljajo manjše vkope oziroma stojke hiš, odpadne jame, vodnjake, kurišča in druge vkope.

Med vsemi vegetacijskimi znaki so v Prekmurju najštevilčnejši krožni jarki, ki se pojavljajo v različnih kombinacijah tudi z drugimi oblikami. Rekognosciranje iz zraka omogoča prepoznavanje arheoloških struktur na posevkih ali v konfiguraciji tal in zaradi novih najdišč podaja povsem drugačen pogled na poselitev pokrajine. Krožni jarki se velikokrat pojavljajo v skupini, z več med seboj povezanimi krogi, ki kažejo na sistematično urejeno razvrstitev v pasovih. Poznamo tudi samostojno ležeče krožne objekte v skupini dveh ali treh krogov, znani pa so tudi primeri, ko se krožni objekti pojavljajo skupaj s kvadratnimi. Razlaga in časovna opredelitev prekmurskih krožnih jarkov je bila do nedavnega mogoča le prek primerjav sorodnih oblik iz raznih evropskih držav, saj do leta 2000 ni bila raziskana nobena od navedenih struktur. Pri izkopavanjih na trasi avtoceste v Prekmurju

je bilo v zadnjih letih raziskanih tudi precejšnje število krožnih jarkov. Izkopane so bile skupine krožnih jarkov na najdiščih Kotare – krogi, v Zagoncah pri Renkovcih in velika skupina krožnih in kvadratnih jarkov na Novi tabli pri Murski Soboti. Posamezni krožni jarki predstavljajo obodni jarek grobne parcele, ki je imela v sredini grob. V nekaterih primerih so bili krožni jarki prazni brez osrednjega groba. Njih lahko interpretiramo kot grobišče, ali pa imajo morda kakšen drug (ritualni) pomen? Druga najpogostejša morfološka vegetacijska oblika, ki se pojavlja na prekmurskih poljih, so večji in manjši pravokotni jarki, katerih stranice so ravne, lahko pa se končujejo tudi polkrožno. Za te kvadratne jarke domnevamo, da pripadajo ostankom naselbin, utrdb ali večjih in manjših kmetij. Vendar pa na najdišču v Zagoncah podobni kvadratni jarki z zaobljenimi vogali in osrednjim vhodom predstavljajo grobne parcele. Večina raziskanih jarkov pripada grobiščem z začetka železne dobe (Kotare – krogi, Nova tabla) oziroma iz rimskega obdobja (Nova tabla, Zagonce). Med najpomembnejšimi odkritji iz zraka je rimska vila jugovzhodno od Rakičana. Zidani temelji podeželske vile iz 2. in 3. stoletja so se jasno kazali v obliki negativnih vegetacijskih znakov, tako da

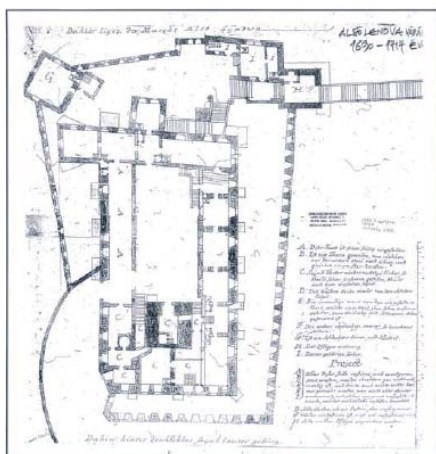
je bilo že na temelju aerofotografije možno rekonstruirati velikost vile od posameznih prostorov do celote. Tako smo v Prekmurju prvič odkrili zidano poslopje podeželskega posestva, ki dopolnjuje sliko življenja v tem času z lepim številom grobov s krožnimi jarki. Največ poselitvenih sledov je bilo odkritih in dokumentiranih na ravninskem delu Prekmurja, in to na predelu med rekama Muro in Ledavo. Za poselitev tega prostora je bil odločilen vpliv dobre geološke sestave tal in vodnih žil. Vegetacijski znaki se z aerofotografijo dobro prepoznajo na rahlo napetem terenu ob strugah manjših potokov Dobel, Mokoš in Črnc. Na osnovi koncentracije krožnih in kvadratnih struktur se je pokazalo, da je bil v daljni preteklosti ravninski predel – od vasi Petanjci v smeri proti Murski Soboti do Turnišča – stalno poseljen. Številčnost arheoloških poselitvenih sledov v Prekmurju nam prikaže nov pogled na zgodovinsko podobo pokrajine in odpira novo perspektivo v arheološki stroki, ki zajema pokrajino kot celoto; s fotografiranjem iz zraka pa daje tudi izjemne možnosti za razumevanje razvoja pokrajine.

Branko Kerman

Arheološka izkopavanja na lendavskem gradu

1 Lendavski grad na začetku 20. stoletja s še stojječimi stolpi (levo - zahodni stolp, na sredini - jugozahodni stolp, desno vzhodni stolp) (vir: <http://www.gml.si/sl/kratka-zgodovina-dolnjelendavskega-gradu/>).

2 Načrt, ki ga je naročil Pavel Eszterházy, narejen med leti 1690 in 1717.

V drugi polovici maja in na začetku junija 2010 je Pokrajinski muzej Murska Sobota pod vodstvom Branka Kermána opravil arheološke raziskave na lendavskem gradu. Namen posega je bil ugotoviti potek plasti in hodnih površin kot pomoč pri restavratorskem načrtu in obnovi jugozahodnega stolpa ter dostopa do gradu z južne (mestne) strani.

Izkopavanja so bila osredotočena na območje jugozahodnega stolpa, prehoda med njim in zahodnim stolpom (na sliki 1, razglednici iz začetka 20. stoletja je skrajno levo) ter dostopa od jugozahodnega stolpa do gradu. Na žalost so danes od poslopaj ohranjeni le temelji.

Na predelu prehoda med nekdanjim zahodnim in jugozahodnim stolpom smo na več kot dveh metrih globine naleteli na ostanke hodne površine in jamo za steber iz okvirno 15. stoletja.

Na istem območju smo tik pod današnjo površino odkrili tlakovanje iz rečnih oblic (t.i. »mačja očesa«) iz konca 17. ali začetka 18. stoletja, zamejeno z zidovoma (slika 4).

Severno od prehoda med stolpoma smo odkrili tudi ostanek do sedaj neznanega zidu, ki je potekal vzporedno z zahodnim obrambnim stolpom, pod njim pa na ostanek lesene palisade, vidne kot vrsta jam za debelejšje kole.

Pri izkopavanjih smo potrdili tudi natančnost med leti 1690 in 1717 narejenega načrta, ki so

3 Pogled z območja prehoda med zahodnim in jugozahodnim stolpom proti gradu med izkopavanji (Foto: arhiv PMMS).

5 Čiščenje tlakovanja in kanalov za odvodnjavanje pred gradom (Foto: arhiv PMMS).

7 Obisk sodelavcev (Foto: arhiv PMMS).

ga naredili tedanji lastniki Eszterházyji (slika 2). Prehod iz jugozahodnega stolpa do gradu je bil urejen tako kot ga prikazuje načrt, stopnice so namreč vodile do platoja, na katerem smo odkrili utrjeno hodno površino z »mačjimi očesi«, nato se dvigovale naprej proti gradu, vendar je bilo zadnjih nekaj

uničenih. Enako tlakovanje smo odkrili tudi na platoju pred gradom. Najverjetneje je bil konec 17. ali v začetku 18. stoletja celoten predel od gradu do zahodnega obrambnega zidu tlakovan z »mačjimi očesi«, najbrž pa celoten grajski plato.

Čeprav so bila izkopavanja manjšega obsega, je bilo odkritih veliko najdb. V plasteh smo našli skoraj 8000 predmetov, pri katerih gre večinoma za grajske odpadke, nekaj pa je tudi kosov orožja. Največ je odlomkov lončenih posod, nekaj železnih in bronastih najdb (na primer pušična ost samostrela, bronast zaključek pasa idr.) ter veliko živalskih kosti. Hrani jih Pokrajinski muzej Murska Sobota.

Samo Sankovič

6 Bronast zaključek pasu z okrasom štiriperesne detelje (Foto: arhiv PMMS).

4 Tlakovanje na prehodu med jugozahodnim in zahodnim stolpom (Foto: arhiv PMMS).

Lutka predica

Izdelek domače obrti, iz ličja, izdeluje Pomelaj z.o.o. Velika Polana.
Cena: 7,20 €

Replika bakrenodobne figurine Prva dama

Figurina je bila najdena na najdišču Nova tabla pri Murski Soboti, novembra 2007.
Replika je vstavljena v okvir oblikovalca Matjaža Vipotnika.
Cena: 12,00 €

Prekmurske remenke

Pristen prekmurski spominek, ročno poslikane, različni avtorji.
Cena: od 3,00 € dalje

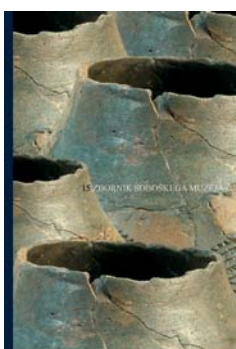
Zbornik soboškega muzeja 11-12 (2008)

Urednik Franc Kuzmič
Zbornik je razdeljen na tri dele.
Prvi, Razprave in članki, vsebuje več prispevkov s področja novejšje zgodovine, jezikoslovja in etnografije. V drugem delu so ocene nekaterih publikacij, v zadnjem pa kronologija Murske Sobotne urednika te številke zbornika.
Cena: 10,00 €

Zbornik soboškega muzeja 13-14 (2009)

Urednik Franc Kuzmič
V zborniku so članki s področja umetnostne zgodovine, zgodovine in etnologije, nekaj poročil, ocen publikacij ter na koncu kronologija Murske Sobotne.
Cena: 10,00 €

Zbornik soboškega muzeja 15 (2010)

Urednik Branko Kerman
Zbornik je posvečen upokojeni arheologinji Ireni Šavel, dolgoletni sodelavki in nekdanji direktorici Pokrajinskega muzeja Murska Sobota. V njem so zbrani večinoma arheološki članki, ki obravnavajo najdišča in najdbe iz Pomurja in bližnjih pokrajin, nekaj pa je tudi prispevkov s področja umetnostne zgodovine in etnologije.
Cena: 10,00 €

Broška – Amor

Replika upodobitve Amorja s fragmenta antičnega ostenja kupe iz 2. stoletja, najdenega v Ivancih leta 1976.
Cena: 2,90 €

Replika antične oljenke

Izdelana po originalni iz 2. stoletja, ki je bila najdena leta 1957 pri Dolgi vasi.
Cena: 2,90 €

Replika bakrenodobne skodelice

Kopija skodelice, katere fragment je bil najden 1986 na Bukovnici. Bogato dekorirana skodelica spada v retz-gajarsko kulturo.
Cena: 8,30 €

Več prodajnih artiklov je na ogled na spletni strani <http://www.pok-muzej-ms.si/?vsebina=dok&id=16>. Po ugodnih cenah jih dobite na recepciji Pokrajinskega muzeja Murska Sobota.

POKRAJINSKI MUZEJ MURSKA SOBOTA

RAZSTAVE

- 18.6.2011 Otvoritev etnološke razstave o spodnjem perilu in osebni higieni "**Čist moraš s tega sveta**", avtoric Mateje Huber in Jelke Pšajd, vodeni ogled Stalne razstave, popoldanske muzejske delavnice (v okviru Poletne muzejske noči). Razstava bo odprta do konca septembra 2011.
- 20.10.2011 **Tü mo** - Slovanska poselitev Prekmurja, otvoritev arheološke razstave, avtor Branko Kerman.

MUZEJSKE DELAVNICE

- od 27.6 do 1.7.2011, od 22.8. do 26.8.2011 in drugi termini (več informacij na spletni strani)
- Počitniške delavnice.** V poletnih počitnicah bomo za osnovnošolce pripravili tematsko zanimive delavnice, ki se bodo navezovala na razstavo, ki bo čez poletje na ogled v muzeju. Tematika se bo dotikala oblačilne kulture, mode, tehnik izdelave in okraševanja tkanin.

GALERIJA MURSKA SOBOTA

RAZSTAVE

- 26.5. - 29.6.2011 **France Rotar. Povratek k jedru** (memorialna razstava).
- 14.7. - 14.9.2011 **Upanje in strah.** Mladi umetniki Pomurja.
- 28.9. - 19.10.2011 **Csaba Nagy. Slike in grafike.**
- 3.11. - 23.11.2011 **P6-Inter SLO- jaz, tukaj, zdaj.**
- 1.12.2011 - 13.1.2012 **Sandi Červek. Še ne vem naslova.**

GALERIJA-MUZEJ LENDAVALA

RAZSTAVE

- 15.4. - 3.7.2011 **Shunga** – Erotika v japonski umetnosti.
- 15.7. - 5.9.2011 **Razstava del 16. mednarodne mladinske likovne kolonije LindArt** (v okviru "Likovnega poletja na lendavskem gradu").
- 9.9. - 31.10.2011 **8 sodobnih hrvaških umetnikov** (Vatroslav Kuliš, Igor Rončević, Antun Boris Švaljek, Željko Lapuh, Peruško Bogdanić, Kažimir Hraste, Petar Barišić in Kuzma Kovačić) - likovna razstava.

DOGODKI

- 6.7. - 16.7.2011 **16. Mednarodna mladinska likovna kolonija LindArt.**
- 20.8. - 5.9.2011 **39. Mednarodna likovna kolonija Lendava** – odlivanje v bron (v okviru "Likovnega poletja na lendavskem gradu").
- različni termini (po dogovoru) **Muzejski pedagoški programi:** Renesansa na dvoru dolnjelendavskih Banffyjev, Meščanstvo Lendave, Narodne, etnične in verske skupnosti Lendave, Etnološka zakladnica Hetiša.

FOTOGALERIJA:

Strokovna ekskurzija sodelavcev Pokrajinskega muzeja Murska Sobota v Pécs

Otvoritev razstave Hirošima v Pokrajinskem muzeju Murska Sobota

Otvoritev Evropskega trienala male plastike v Galeriji Murska Sobota

Udeleženci muzejsko pedagoškega programa v Galeriji-Muzeju Lendava

Razstava diamantov v Pokrajinskem muzeju Murska sobota

Predstavitve 15. Zbornika soboškega muzeja

Otvoritev razstave Alfonsa Muche v Galeriji-Muzeju Lendava